

Příloha 1 – Informované souhlasy

Informovaný souhlas zákonných zástupců žáka

Vážení rodiče,

jmenuji se Eliška Smažíková a jsem studentkou oboru Speciální pedagogika na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy v Praze.

Prosím Vás o souhlas se zapojením Vašeho syna do výzkumného šetření realizovaného v rámci mé závěrečné práce na téma *Specifika vzdělávání žáků s odlišným mateřským jazykem na druhém stupni základní školy*.

Cílem práce je zodpovědět výzkumné otázky „Jak je realizováno zařazení žáků s OMJ do českého školství?“, „Jak na žáky s OMJ reagují jejich vrstevníci?“, „Jak je škola připravena na práci s žáky s OMJ?“, a vymezit tak možnosti začleňování žáků s OMJ do prostředí školy. Empirická část bude zpracována formou případové studie.

V rámci šetření bude s Vaším synem veden rozhovor směřující k zodpovězení uvedených výzkumných otázek. Rozhovor bude nahráván na záznamové zařízení, z něž bude ihned po přepisu smazán. Audiozáznam nebude poskytován třetím stranám.

S daty získanými prostřednictvím rozhovoru bude zacházeno v souladu se zásadami ochrany osobních údajů a budou zpracována tak, aby byla zachována naprostá anonymita Vašeho syna i školy. Spolupráce na výzkumu je zcela dobrovolná a lze od ní kdykoliv odstoupit.

Děkuji za Vaši ochotu!

Eliška Smažíková

Souhlasím s účastí svého syna na výše popsaném výzkumném šetření.

Místo a datum podpisu:.....

Podpis zákonného zástupce žáka:.....

Інформована згода законних представників учня

Шановні батьки,

Мене звати Елішка Смажикова, я студентка спеціальності "Спеціальна освіта" педагогічного факультету Карлового університету в Празі.

Я хотіла б попросити вашої згоди на участь вашого сина в дослідженні, яке проводиться в рамках моєї дипломної роботи на тему "Специфіка навчання учнів з іншою рідною мовою на другому рівні початкової школи".

Метою дисертації є відповідь на дослідницькі питання "Як здійснюється включення учнів з ОММ в чеську систему освіти?", "Як однолітки реагують на учнів з ОММ?", "Як школа підготовлена до роботи з учнями з ОММ?", а також визначення можливостей включення учнів з ОММ в шкільне середовище. Емпірична частина буде розроблена у формі тематичного дослідження.

З вашим сином буде проведено інтерв'ю для отримання відповідей на питання дослідження. Інтерв'ю буде записано на диктофон, з якого воно буде видалено одразу після транскрипції. Аудіозапис не буде надано третім особам.

Дані, отримані в ході інтерв'ю, будуть оброблятися відповідно до Політики конфіденційності та будуть оброблятися таким чином, щоб зберегти повну анонімність вашого сина і школи. Участь у дослідженні є повністю добровільною і може бути відкликана в будь-який час.

Дякуємо за вашу готовність!

Елішка Смажикова

Я даю згоду на участь мого сина в описаному вище дослідженні.

Місце і дата підпису:.....

Підпис законного представника учня:.....

Informovaný souhlas žáka

Milý žáku,

jmenuji se Eliška Smažíková a jsem studentkou oboru Speciální pedagogika na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy v Praze.

Prosím Tě o souhlas se zapojením do výzkumného šetření realizovaného v rámci mé závěrečné práce na téma *Specifika vzdělávání žáků s odlišným mateřským jazykem na druhém stupni základní školy*.

Cílem práce je zodpovědět výzkumné otázky „Jak je realizováno zařazení žáků s OMJ do českého školství?“, „Jak na žáky s OMJ reagují jejich vrstevníci?“, „Jak je škola připravena na práci s žáky s OMJ?“, a vymezit tak možnosti začleňování žáků s OMJ do prostředí školy. Empirická část bude zpracována formou případové studie.

V rámci šetření s Tebou bude veden rozhovor směřující k zodpovězení uvedených výzkumných otázek. Rozhovor bude nahráván na záznamové zařízení, z něž bude ihned po přepisu smazán. Audiozáznam nebude poskytován třetím stranám.

S daty získanými prostřednictvím rozhovoru bude zacházeno v souladu se zásadami ochrany osobních údajů a budou zpracována tak, aby byla zachována naprostá anonymita Tvé osoby i školy. Spolupráce na výzkumu je zcela dobrovolná a lze od ní kdykoliv odstoupit.

Děkuji za Tvoji ochotu!

Eliška Smažíková

Potvrzuji, že jsem porozuměl obsahu sdělení a souhlasím s účastí na výše popsaném výzkumném šetření.

Místo a datum podpisu:.....

Podpis žáka:.....

Інформована згода учня

Шановний учень,

Мене звати Елішка Смажикова, я студентка спеціальності "Спеціальна освіта" педагогічного факультету Карлового університету в Празі.

Я хотіла б попросити твоєї згоди на участь у дослідженні, яке проводиться в рамках моєї дипломної роботи на тему "Специфіка навчання учнів з іншою рідною мовою на другому рівні початкової школи".

Метою дисертації є відповідь на дослідницькі питання "Як здійснюється включення учнів з ОММ в чеську систему освіти?", "Як їхні однолітки реагують на учнів з ОММ?", "Як школа підготовлена до роботи з учнями з ОММ?", а також визначення можливостей включення учнів з ОММ в шкільне середовище. Емпірична частина буде розроблена у формі тематичного дослідження.

В рамках дослідження з вами буде проведено інтерв'ю для того, щоб відповісти на вищезазначені питання дослідження. Інтерв'ю буде записано на диктофон, з якого воно буде видалено одразу після транскрипції. Аудіозапис не буде доступний третім особам.

Дані, отримані під час інтерв'ю, будуть оброблятися відповідно до принципів захисту даних і будуть оброблятися таким чином, щоб зберегти повну анонімність Вас і школи. Участь у дослідженні є повністю добровільною і може бути відкликана в будь-який час.

Дякуємо за вашу готовність!

Елішка Смажикова

Я підтверджую, що зрозумів зміст повідомлення і згоден взяти участь у вищеописаному дослідженні.

Місце і дата підпису:.....

Підпис студента:.....

Informovaný souhlas třídní učitelky

Vážená paní učitelko,

jmenuji se Eliška Smažíková a jsem studentkou oboru Speciální pedagogika na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy v Praze.

Prosím Vás o souhlas se zapojením do výzkumného šetření realizovaného v rámci mé závěrečné práce na téma *Specifika vzdělávání žáků s odlišným mateřským jazykem na druhém stupni základní školy*.

Cílem práce je zodpovědět výzkumné otázky „Jak je realizováno zařazení žáků s OMJ do českého školství?“, „Jak na žáky s OMJ reagují jejich vrstevníci?“, „Jak je škola připravena na práci s žáky s OMJ?“, a vymezit tak možnosti začleňování žáků s OMJ do prostředí školy. Empirická část bude zpracována formou případové studie.

V rámci šetření s Vámi bude veden rozhovor směřující k zodpovězení uvedených výzkumných otázek. Rozhovor bude nahráván na záznamové zařízení, z něž bude ihned po přepisu smazán. Audiozáznam nebude poskytován třetím stranám.

S daty získanými prostřednictvím rozhovoru bude zacházeno v souladu se zásadami ochrany osobních údajů a budou zpracována tak, aby byla zachována naprostá anonymita Vaší osoby i školy. Spolupráce na výzkumu je zcela dobrovolná a lze od ní kdykoliv odstoupit.

Děkuji za Vaši ochotu!

Eliška Smažíková

Souhlasím s účastí na výše popsaném výzkumném šetření.

Místo a datum podpisu:.....

Podpis třídní učitelky:.....

Příloha 2 – Scénáře polostrukturovaných rozhovorů

Scénář rozhovoru s žákem s OMJ

1. Z jakého důvodu jste se přestěhovali do ČR? Rozuměl jsi v tu dobu česky?
2. Co pro tebe zpočátku bylo nejtěžší (jazyk, ztráta kontaktů a hledání nových kamarádů, učení)? Co bylo naopak nejsnazší?
3. Jak to vnímáš nyní?
4. Co ti pomohlo zapojit se do kolektivu? Je něco, co bys v tu dobu nebo i teď potřeboval nebo co by ti pomohlo, ale nedostal jsi to?
5. Jak jsi se cítil mezi spolužáky? Pomáhali ti v učení? Snažili se s tebou skamarádit?
6. Jaké pro tebe bylo učit se všechno v cizím jazyce? Mohl sis číst nebo vyhledávat informace v ukrajinštině?
7. Co dělali učitelé pro to, aby pro tebe bylo učení a zapojování do kolektivu jednodušší? Měl jsi/máš možnost říct učitelům, co by ti pomohlo ve výuce?
8. Chodil jsi na hodiny češtiny jako druhého jazyka (ČDJ)? Pokud ano, kam? Máš pocit, že ti to pomohlo? Pokud ano, v čem?
9. Máš pocit, že ti nějak pomohla asistence v hodinách? Pokud ano, v čem přesně?
10. Jak ti pomáhali rodiče? Spolupracovali nějak s učiteli? Využívali jste při komunikaci tlumočnicka?

Scénář rozhovoru s třídní učitelkou žáka s OMJ

Informace o žákovi

1. Z jakého kulturního a sociálního prostředí je rodina žáka s OMJ? Z jakého důvodu se přestěhovala do ČR?
2. Jaká je žákova rodinná situace (sociální zázemí, úplnost rodiny)? Má sourozence? Kteří členové rodiny přijeli do ČR s ním?
3. Zůstali někteří členové jeho rodiny na Ukrajině? Pokud ano, je s nimi stále v kontaktu?
4. Využívala rodina po přistěhování do ČR pomoc nebo podporu nějaké organizace pomáhající cizincům?
5. Má žák s OMJ nějaká zdravotní omezení nebo znevýhodnění? Jak byste ho celkově popsali?

Průběh vzdělávání žáka s OMJ

1. Jak probíhá přijímání žáka s OMJ do školy? Co všechno je nutné zařídit (ze strany školy i rodičů)? Byla na to vaše škola dostatečně připravena?
2. Jaké byly vaše znalosti o vzdělávání žáků s OMJ před jejich nástupem do vaší školy? Dovzdělávali jste se v této sféře nějakým způsobem po jejich nástupu do školy?
3. Doporučila základní škola žákovi s OMJ návštěvu PPP? Byla u něj provedena jazyková diagnostika? Pokud ano, prováděla ji PPP, nebo školní poradenské pracoviště (ŠPP)? Jak a kdy probíhala, co je jejími výsledky ovlivněno?
4. Máte vypracované postupy pro přijímání a zařazování žáků s OMJ do výuky? Využíváte IVP nebo PLPP/plán jazykové podpory?
5. Jak s žákem s OMJ pracujete během vyučování? jaké metody využíváte? Podporujete jeho kulturu a rozvoj mateřštiny? Nabízíte i podporu mimo výuku (doučování, kroužky)?
6. Jak jste pracovali s třídním kolektivem při nástupu žáka s OMJ nebo i před jeho nástupem? Jak reagovali spolužáci?
7. S kým vzhledem k problematice vzdělávání žáků s OMJ spolupracujete (rodiny žáků, organizace, odborníci)? Jak probíhá spolupráce s ŠPP a s PPP?
8. Jak probíhá komunikace s rodiči žáka s OMJ (telefonicky, osobně, přes e-mail, v jakém jazyce, vyskytují se nějaké překážky)?
9. Jak byste popsali žákovy silné a slabé stránky? V čem vidíte posun od jeho nástupu do české školy? Zaměřovali jste se v podpoře žáka na nějaké konkrétní oblasti či jevy?

Scénář rozhovoru s asistentkou pedagoga

1. Jak probíhala komunikace s žákem s OMJ? Využívali jste nějaký pomocný třetí jazyk? Používali jste překladače, obrázky nebo další pomůcky?
2. Jak se žák s OMJ začlenil do třídního kolektivu? (jak probíhala jeho komunikace se spolužáky, našel si v kolektivu přátele, zapojoval se do pracovních skupin, pomáhali mu spolužáci v různých aktivitách)
3. Využívali vaši přítomnost v hodině i ostatní žáci? V jakých situacích?
4. Jak byste popsali žákovy silné a slabé stránky? V čem vidíte posun od jeho nástupu do české školy? Zaměřovali jste se v podpoře žáka na nějaké konkrétní oblasti či jevy?
5. Jaké byly vaše znalosti o vzdělávání žáků s OMJ před jejich nástupem do vaší školy? Dovzdělávali jste se v této sféře nějakým způsobem po jejich nástupu do školy?
6. Nabídla vám škola metodické vedení nebo podporu při asistenci u žáků s OMJ?
7. Jakým způsobem využívali učitelé vaši přítomnost v hodině? Jak konkrétně probíhala podpora žáka s OMJ při vyučování? Nabízeli jste žákovi s OMJ pomoc i mimo výuku? V čem spočívala?
8. Probíhala asistence u žáků s OMJ systematicky podle určitého plánu? Pokud ano, byli jste součástí vypracování tohoto plánu? Jak probíhala vaše spolupráce s pedagogy?
9. Jak probíhala vaše spolupráce s rodinou žáka s OMJ? Jakým způsobem jste komunikovali? Využívali jste tlumočnicka?

Příloha 3 – Dotazník pro učitele druhého stupně

Vážené učitelky, vážení učitelé,

v rámci výzkumného šetření, které je součástí mé závěrečné práce, Vás prosím o zodpovězení několika následujících otázek níže sestaveného dotazníku. Vyplnění není časově náročné – mělo by trvat **5–10 minut** – je zcela dobrovolné a anonymní.

Své odpovědi, prosím, směřujte pouze ke vzdělávání žáků na **druhém stupni ZŠ**. U každé uzavřené otázky **je možné** zvolit více odpovědí. Žádná z odpovědí není špatná nebo správná.

Děkuji za Váš čas!

Eliška Smažíková

studentka Speciální pedagogiky

Nejprve Vás poprosím o několik informací vztahujících se k Vaší učitelské praxi.

1. Kolik let vyučujete žáky na druhém stupni?

Vaše odpověď:.....

2. Které předměty vyučujete?

Vaše odpověď:.....

3. V kolika třídách vyučujete?

Vaše odpověď:.....

4. Kolik žáků s odlišným mateřským jazykem (OMJ) vyučujete?

Vaše odpověď:.....

Následujících 10 otázek se bude týkat Vašich zkušeností se vzděláváním žáků s odlišným mateřským jazykem (OMJ).

Své odpovědi, prosím, směřujte pouze ke vzdělávání žáků na **druhém stupni ZŠ**. U každé otázky **je možné** zvolit více odpovědí. Žádná z možností není špatná nebo správná.

1. Kde získáváte informace o vzdělávání žáků s OMJ?

- a. nikde, informace si nevyhledávám
  - b. kdekoliv na internetu, nevyhledávám konkrétní portál
  - c. z organizací zabývajících se podporou žáků s OMJ (webové stránky, publikace)
  - d. od pracovníků PPP nebo ze školního poradenského pracoviště (ŠPP)
  - e. z kurzů a školení
2. Jak se vzděláváte v problematice podpory žáků s OMJ?
  - a. nijak specificky, občas si vyhledám konkrétní informaci nutnou k výuce
  - b. vyhledávám si informace na internetu
  - c. čtu odborné publikace
  - d. sleduji dokumentární pořady
  - e. hlásím se na kurzy a školení (vlastní iniciativa)
  - f. navštěvuji kurzy a školení (iniciativa vedení školy)
3. Setkali jste se někdy s koordinátorem inkluze žáků s OMJ?
  - a. ne, o takové funkci jsem nikdy neslyšel/a
  - b. ne, ale slyšel/a jsem o této funkci
  - c. ano, ale jen jednou
  - d. ano, občas využívám jeho služeb
  - e. ano, spolupracujeme pravidelně
4. Víte, že žáci s OMJ mohou navštěvovat předmět „Čeština jako druhý jazyk“ (ČDJ)?
  - a. ne, nikdy jsem o tom neslyšel/a
  - b. ano, ale nikdy jsem se s tímto předmětem nesetkal/a v praxi
  - c. ano, u nás na škole žáci ČDJ navštěvují, ale neznám náplň tohoto předmětu
  - d. ano, v hodinách vycházím z toho, co se žáci v předmětu ČDJ naučili
  - e. ano, spolupracujeme s učitelkou ČDJ a koordinujeme náplň našich hodin
5. Využíváte pro žáky s OMJ speciální výukové materiály?
  - a. ne, jeden materiál aplikuji plošně pro všechny žáky ve třídě
  - b. materiály využívám totožné pro celou třídu, ale zadání pro žáky s OMJ se liší
  - c. ano, využívané materiály modifikuji pro žáky s OMJ
  - d. ano, odlišné materiály pro žáky s OMJ vytvářím
  - e. ano, materiály pro žáky s OMJ čerpám z internetu, publikací, od organizací atd.
6. Jak upravujete metody výuky vzhledem k žákům s OMJ?
  - a. využívám vizualizaci, názorné pomůcky nebo strukturované učení
  - b. zadání překládám do mateřského nebo komunikačního jazyka žáka s OMJ
  - c. k tematickým celkům žákům s OMJ poskytuji pracovní listy a podpůrné texty

- d. umožňují žákovi s OMJ vyhledávat informace v mateřském jazyce
  - e. žák má v hodině možnost pracovat na telefonu či tabletu
  - f. jiné:.....
7. Se kterými z následujících organizací spolupracujete? (jste v kontaktu)
- a. META, o. p. s. – Společnost pro příležitosti mladých migrantů
  - b. Národní pedagogický institut České republiky (cizinci.npi.cz)
  - c. Centra na podporu integrace cizinců
  - d. Národní ústav pro vzdělávání
  - e. InBáze, z. s.
  - f. Poradna pro integraci
  - g. s žádnou
  - h. jiné:.....
8. Spolupracujete s ohledem na žáky s OMJ se školskými poradenskými zařízeními (ŠPZ) nebo se školním poradenským pracovištěm (ŠPP)?
- a. ne, nespolupracuji žádným způsobem s ŠPZ ani s ŠPP
  - b. v případě potřeby spolupracuji pouze s ŠPP
  - c. se ŠPP spolupracuji pravidelně, v případě potřeby se obracím na ŠPZ
  - d. pravidelně spolupracuji s ŠPP i s ŠPZ
9. Jakým způsobem spolupracujete s asistentkou pedagoga (AP) u žáků s OMJ?
- a. nedávám AP žádné konkrétní pokyny, nechám ji, ať se sama zapojí do práce
  - b. během hodiny AP příležitostně žádám o pomoc
  - c. při příchodu do hodiny AP sdělím plán hodiny a řeknu jí, co budu potřebovat
  - d. spolupracuji s AP již na přípravě hodiny a předem jí sděluji své požadavky
  - e. jiné:.....
10. Zohledňujete ve výuce odlišné kulturní zázemí žáka s OMJ?
- a. nezohledňuji žádným způsobem
  - b. občas využiji žákovu kulturu k upozornění na rozdíly mezi zvyklostmi
  - c. žákovu znalost jiného kulturního prostředí využívám k jeho dalšímu rozvoji (podporuji ho v četbě v mateřském jazyce, rozvíjím jeho vědomosti nabyté v mateřském jazyce atd.)
  - d. do hodin zařazuji multikulturní výchovu, ale žáka nevyžívám jako mluvčího dané společnosti
  - e. jiné:.....